

Ištrauka iš Irmelos Wiemann knygos „PATARĖJAS ĮVAIKINIMO KLAUSIMAMS“ (Patirtis, pagalba, perspektyvos)

Įvaikinimas – ypatinga gyvenimo forma

Dešimtmetė Ivona, įvaikinta dar būdama kūdikis, apsilankė su mama pas akių gydytoją. Jis nustatė: „Tau reiks nešioti akinius“, ir, žiūrėdamas į mamą, pridūrė: „Tai tu paveldėjai iš mamos.“ Mama ir Ivona susižvalgė ir nusišypsojo. Jos neaiškino gydytojui, kad Ivona trumparegystę paveldėjo ne iš savo mamos.

Ivona galvojo: „Mano mama galbūt išsižeistų, jei aš gydytojui atskleisčiau paslaptį. Bet buvo smagu kartu su mama šią paslaptį apsaugoti nuo svetimo vyro. Akimirką mes abi jautėmės taip tarsi mama mane būtų pagimdžiusi. Mes savo žinojimu buvome pranašesnės už akių gydytoją. Jis nieko nepastebėjo. Mūsų tikrovė minutę buvo paslaptinga, tai man patiko. Ir būtų net nemalonu kiekvienam sakyti, kad mano mama manęs nepagimdė.“

Ivonos mama galvojo: „Gydytojas niekuo dėtas, kad nesu mergaitės biologinė mama. Ar gerai, kad nieko nepasakiau? Gal buvau nešąžininga? Ar neatrodžiau tarsi sugauta? Gal būtų buvę geriau, jei būčiau tarp kitko pasakiusi, kad gydytojas klysta, nes Ivona yra įvaikinta. Taip vaikui girdint būtų atvirai elgiamasi su realybe. Ar teisinga, esant šalia vaikui, dalyvauti paslapties išlaikymo žaidime?“

Paprasta kasdieninė situacija staiga tampa ne tokia ir paprasta. Nekaltas akių gydytojo pastebėjimas iššaukė kažką nepaprasto. Mama ir duktė nėra susietos kraujo ryšiais, nevienija tai, ką galima paveldėti. Jų visa socialinio tėvų ir vaikų ryšio tikrovė gyva. Kiti vaikai ir jų tėvai neatsiduria tokiose, kaip aukščiau aprašytoji, situacijose.

Vokietijoje maždaug puse visų vaikų ne gyvena visą vaikystę su abiem biologiniais tėvais. Daugėja gyvenimo formų, kur biologinė ir socialinė tėvystė nėra identiškos. Yra vienos mamos ar tėčio, pamotės ir patėvio, globėjų, įtėvių šeimos, vaikai, augantys senelių šeimose. Minėtose šeimose gyvenantys laiko tokias gyvenimo formas išimtimi, suaugusiųjų ir vaikų emociškai vertinama kaip kažkas ne taip vertinga, nerimtai priimta. Maža šeima, kurioje biologinė ir socialinė tėvystė sutampa, ir toliau galioja kaip norma ir vienintelė tikra gyvenimo forma. Tokia nuostata vyrauja mūsų galvose, jausmuose ir visuomenės vertybių suvokime. Valstybė šią formą įteisino ir materialiai remia. Bet mes visi žinome, kad daugelyje išoriškai harmoningų šeimų vietą rado skausmas, išnaudojimas, valdžia ir bejėgiškumas, ginčai, panieka, krizės. Tai išgyvenama atvirai arba jaučiama po tam tikra priedanga.

Įvaikinimas yra viena iš senesnių formų, kada pagal įstatymus sujungiami žmonių ryšiai. Tai kaip ir santuoka. Tūkstančius metų įvaikinimas tarnavo jauniems ir vyresniems vyrams kaip rūpinimosi jais senatvėje garantas, tokiu būdu atsirasdavo paveldėtojas. Daugelyje tautų įvaikinimas buvo švenčiamas kaip šventė. Pagerėjo įvaikinusiųjų socialinis ir ekonominis statusas. Senosiose liaudies pasakose pirmiausia našlaičiai ir pamesti vaikai priglaudžiami.

Australijoje, Paragvajuje, Japonijoje, eskimų gyvenamosiose vietose ankstyvaisiais amžiais buvo įvaikinama iš dalies ir dėl globos motyvų. Germanams ir romėnams įvaikinimas buvo būdas nesantuokinius vaikus priimti į jų tėvo šeimą. Atėjusi krikščionybė atmetė nesantuokinius vaikus. Jie buvo beveik neįvaikinami, o atiduodami į našlaičių ir panašius namus. Vienintelė išimtis buvo 1520 metais Breisgau mieste (Freiburg) įvaikinami mažyliai iš gailėsčio ir meilės jiems. Tik 1900

metais Vokietijoje įstatymai prabilo ne tik apie rūpinimąsi senatvėje ir palikimo, paveldėjimo reikalus, bet ir apie tai, kaip paliktiems vaikams surasti šeimą.

Šiandien įvaikinimas, kaip ir globa šeimoje ar vaikų namuose, yra viena iš pagalbos vaikams priemonių. Vaikams, negalintiems augti su savo tėvais, ji turi užtikrinti teisę augti šeimoje ir teisėtai prie jos priklausyti. Daugelis norinčiųjų įvaikinti to dar nėra įsisąmoninę. Jie dažnai mano, kad įvaikinimas yra savaimė suprantamas būdas bevaikėms poroms sukurti šeimą.

Tie, kurie nori įvaikinti vaiką, turi gerai suvokti, kad įvaikinusi šeima nėra ta šeima, kurioje biologinė ir socialinė tėvystė sutampa. Ankstyvoje vaikystėje įvaikinti vaikai jaučiasi taip pat kaip ir biologiniai vaikai, bet vėliau situacija keičiasi. Socialinė tėvystė reiškia, kad pasirenkame alternatyvią šeimos formą ir jos nejaučiame kaip trūkumo, priverstinio sprendimo, kompromiso. Priimdami šią, kitokią, gyvenimo formą mes pripažįstame ypatingą įvaikinimo tikrovę: vaikas praranda savo biologinius tėvus, daugelis tėvių turi išmokti gyventi su praradimu – jie neturės savo biologinių vaikų. Būtina sąlyga atsirasti įvaikinusių tėvų ir vaiko santykiams – vaiką pagimdė ir atvedė į šį pasaulį kiti žmonės. Įvaikintiems vaikams reikia padėti, jie turi būti suaugusiųjų apsaugoti, suprasti. Tik taip šie vaikai išmoks gyventi būdami išskirtinėje padėtyje. Ar įvaikintas vaikas patenkintas augs su tėvais, kurie jį įvaikino, labai priklauso nuo to, kaip šie priima alternatyvią gyvenimo formą – socialine tėvystę ir kaip atvirai su tokia tikrove gyvena.

Įvaikinusių šeimų socialinė aplinka dalijasi į dvi grupes: vieni tokią gyvenimo formą priima ir gerbia, kiti tradiciškai nusistatę prieš „kitų žmonių, svetimus vaikus“. Dažnai šie du požiūriai atsiranda vienos šeimos viduje. Įtėviams neretai yra sunku jų pasirinktą gyvenimo formą įvesti į socialinę aplinką. Nepaisant intensyvių diskusijų, išaiškinimo, reklamos ir pritarimo, susiduriama su nesupratimu ar atmetimu, kartais net artimų žmonių. Nuo to reikia tiesiog atsiriboti.
